

KMETIJSKA SUŠA NAJBOLJ PEREČA NA PRIMORSKEM IN GORIŠKEM

Ob vročinskem valu, ki je zajel Slovenijo, je nastopilo obdobje sušnega in vročinskega stresa za kmetijske rastline. Situacija je najbolj pereča na Vipavskem in v obalnem delu Primorske, kjer se primanjkljaj vode vleče že celotno vegetacijsko obdobje. Padavine v prvi polovici julija so bile zelo neenakomerno porazdeljene. Prevladovale so nevihte lokalnega značaja, ponekod tudi s katastrofalno točo. Posamezni kraji so bili sicer deležni čez 30 mm padavin, vendar je povečini padlo do 20 mm. Največ padavin, čez 60 mm, je bilo na skrajnem jugu Dolenjske, okrog 40 mm je padlo v okolici Kopra in Litije.

Od 1. aprila dalje je na Primorskem iz travnate površine izhlapelo 500 mm vode, z dežjem pa je padlo le 139,3 mm, primanjkljaj vode je 370 mm. Stanje je podobno na Goriškem, 290 mm primanjkljaja vode je povečalo visoko izhlapevanje v zadnjem tednu. V vročih dneh je iz izhlapelo tudi več kot 6,5 mm vode na kvadratni meter. Tudi v drugih regijah se vodni primanjkljaj povečuje. Obeti kažejo, da večjih padavin v naslednjih dneh ne pričakujemo.

V vseh kmetijsko pridelovalnih območjih Slovenije najbolj močno primanjkuje vode koruzi. Voda v tleh je padla na točko venenja, kar pomeni najslabše sušno stanje za rastlino, sploh če traja dlje časa. Koruza ima največje potrebe po vodi v obdobju od cvetenja do mlečne zrelosti. Porabo vode povečujejo visoke temperature zraka in nizka zračna vlažnost. Najbolj kritično je obdobje metličjenja, svilanja in oplodnje. V kombinaciji z vročinskim stresom so rastne razmere za koruzo v juliju slabe. Še posebno na lahkih tleh. Najbolj je prizadeta koruza v Vipavski dolini, ki je trenutno v fazi cvetenja. Prizadete so tudi druge kmetijske kulture. Suša v času od oplodnje do mlečne zrelosti zmanjšuje število zrn v vrsti. V vseh fazah rasti lahko pride do sušenja listov, na Goriškem in Vipavskem se sušijo spodnji listi. Od suše poškodovana koruza je praviloma bolj občutljiva za poškodbe zaradi glivičnih bolezni in škodljivcev. Podnevi se spreminja količina vode v rastlinskih delih. Posebno listi kažejo pogosto pomanjkanje vlage s tem, da v popoldanskem času začnejo veneti, vendar se jim ponoči vrne turgidnost, tudi če ni dežja ali namakanja. Ta začasna ali prehodna uvelost nastane takrat, ko več vode izhlapi kot se absorbira. Stalna uvelost je posledica pomanjkanja vode v tleh, tako da si rastlina ne opomore dokler se vlažnost v tleh ne poveča. Zato je zelo pomembna struktura tal. Več vode ko tla vpijejo v močnih nalivih, manj je odteče po površini oziroma izhlapi po končanih padavinah. Zastajanje vode na površini tal običajno pomeni tudi slabšanje strukture tal in zaskorjenje, odtekanje po površini pa odnašanje rodovitnega zgornjega dela tal.

Visoke temperature zraka so pogosto v zvezi s sušnim stresom, zato je tudi ločevanje vplivov na rastline težko. Kombinacija visokih temperatur zraka ($> 35\text{ °C}$) z nižjo relativno vlago pri koruzi lahko izsušuje svilene niti, manj pa vpliva na njihovo podaljševanje. Pelod je ob takih razmerah poškodovan že pri 30 °C .

Tudi na tratah in na trajnem travinju se zelo hitro pozna suša in vročina. Velik del trajnega je na nagnjenih višinskih ali kraških območjih, kjer se suša še bolj izraža. Za razliko od mnogih drugih kmetijskih rastlin je travna ruša trajnega travinja večletna. Posledice suše na eni strani vpliva na pridelovalno sposobnost travinja tudi v naslednjih letih.

Znaki suše so opazni tudi na sadnem drevju in vinski tri. Ob močni sončni pripeki pa se pojavljajo tudi sončni ožigi na rastlinah. Sončni ožig je fiziološki pojav, do katerega pride v vročih sončnih dneh, ko temperature presežejo 30 °C . Pojav je še izrazitejši ob pomanjkanju vode, torej v sušnem obdobju, ko ni dovolj vode, da bi izhlapevala iz rastline in jo s tem tudi hladila. Pri sončnem ožigu lahko v enem dnevu

porjavi zelo veliko listov po celem drevesu, pri čemer je listna žila vsaj v začetku še vedno zelena do zeleno rumenkasta. Najpogosteje list začne rjaveti od zunanjih robov proti notranjosti.

V primeru suše je seveda ena izmed najuspešnejših rešitev dodajanje vode, predvsem pri zelenjadnicah in v trajnih nasadih. Pomembno je tudi pravočasno dodajanje vode. Zalivamo zgodaj zjutraj ali pozno popoldne, s čimer zmanjšamo izhlapevanje vode in preprečimo ožige listov.

Za večine gojenih rastlin je pomembno pravočasno dodajanje vode, kjer je to mogoče. Podatke o količini izhlapele vode za nekaj lokacij v Sloveniji lahko pridobite na spletnih straneh ARSO: <http://meteo.arso.gov.si/met/sl/agromet/recent/wb/>.

V dekadnem biltenu stanja vodne bilance tudi pregled stanja vodne bilance za zadnjih deset dni <http://meteo.arso.gov.si/met/sl/agromet/recent/wb/currentyear/>.